

Hubert van Herreweghen, de speelman van Pamel: inleiding

Patrick Lateur en Dirk de Geest

Om het honderdste geboortejaar te herdenken van dichter Hubert van Herreweghen (Pamel, 16 februari 1920 - Dilbeek, 4 november 2016), plande de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren een colloquium in het najaar van 2020. Door de coronapandemie kon de studienamiddag pas plaatsvinden op 23 februari 2022, maar al vroeg in het herdenkingsjaar verscheen *Verzamelde gedichten* bij uitgeverij P. Systematisch onderzoek van het dichtwerk van Hubert van Herreweghen was tot dusver nog niet aan de orde, hoewel geen van de zowat dertig bundels of edities van zijn verzameld werk onopgemerkt voorbijging. Overigens bundelde naar aanleiding van de negentigste verjaardag van de dichter *Kunsttijdschrift Vlaanderen* in zijn nummer van februari 2010 vijftien bijdragen van dichters en critici met een analyse van een gedicht, een cyclus of een bundel. In zijn bijdrage over de cyclus 'Kornoeljebloed' schrijft Willy Spillebeen, een kwarteeuw lang compagnon de route van Van Herreweghen in het bloemlezen van poëzie: 'elk woord en elke klank is minutieus gewikt en gewogen' (Lateur, 2010, p. 379). Dat is het waarmerk van een speelman, die ogenschijnlijk met woorden speelt, maar het spel pas lost wanneer alle woorden en klanken hun plaats hebben gevonden.

Voorliggend nummer van *Verslagen & Mededelingen* presenteert de vier referaten van het colloquium en opent met een bijdrage over de dichter-wandelaar Van Herreweghen. Een van de onderzoeksdomeinen van Lut Missinne (WWU Münster) is reisliteratuur. Vanuit dat perspectief belicht zij Van Herreweghens oeuvre, waarin wandelingen in de heuvels of in de stad en verblijven in het Zuiden een opvallende plaats innemen. Intrigerend zijn de zeegedichten. Overal is de dichter toeschouwer en luisteraar, die de natuur ook ervaart als bron van zingeving. De bijdrage van Missinne inspireert tot een ecolectuur van de dichter.

Tegen de achtergrond van de oude tweedeling van Van Herreweghens dichtwerk, waarbij de tachtiger jaren een cesuur zouden vormen, analyseert Stefaan Evenepoel (emeritus UGent) het gedicht 'Toestand' uit *Webben en wargaren* (2009). Hij toont aan hoe de dichter een oorlogservaring in verzen verwerkte en die almaar bleef bewerken tot een moderne versie in een late bundel. Evenepoel legt in 'Toestand'

meerdere betekenislagen bloot en bewijst hoe archiefonderzoek nieuw licht kan werpen op het werk.

Het bijna gecanoniseerde onderscheid tussen de vroege vormvaste verzen en de latere vormelijke experimenten probeert ook Piet Gerbrandy (Universiteit Amsterdam) te nuanceren. Hij wijst erop dat Van Herreweghen al vroeg op zoek was naar zijn ‘ritselende revolutie’ (Lucebert). Vanuit drie inspiratiebronnen evolueren de verzen: de grote literaire traditie, het katholieke leven en de natuur in Brabant. In alles blijkt de tijd het grondthema te zijn en ook voor Gerbrandy kan een ecokritische benadering revelanderend zijn.

In een uitgebreide versie van zijn lezing stelt Dirk de Geest (KU Leuven) dat de oude dichotomie voorbijgaat aan de literair-historische context waarin Van Herreweghens oeuvre tot stand kwam. Hij onderzoekt de betrokkenheid van de dichter en recensent-criticus bij een aantal tijdschriften en initiatieven kort na WO II. Het detailonderzoek toont aan hoe Van Herreweghen via zijn beoordeling van het werk van derden zijn eigen ideeën over literatuur vormgaf. Hij koos voor een uitgepuurde klassieke vorm, maar pleitte tegelijk voor een vernieuwde thematiek die aansloot bij wat er leefde in de naoorlogse samenleving. In het licht hiervan moet de traditionele oppositie tussen klassieke en experimentele dichters deels herbekeken worden.

Uit de respectieve referaten van het colloquium blijkt dat de geijkte beeldvorming rond het dichtwerk van Hubert van Herreweghen moet worden bijgesteld. Voorts dat er werk moet worden gemaakt van doorgedreven archiefonderzoek dat nieuw licht kan werpen op gedichten afzonderlijk enerzijds en anderzijds op afgebakende perioden van het oeuvre. Ten slotte klonk een pleidooi voor een ecologische lectuur van het oeuvre die nieuwe perspectieven kan openen.

Literatuurlijst

Lateur, P. (red.) (2010). ‘Hubert van Herreweghen 90’. *Kunsttijdschrift Vlaanderen*, 59/329: 345-386.

Van Herreweghen, H., De Geest, D., & Lateur, P. (2020). *Verzamelde gedichten*. Leuven: P.